

Jövedelmező tévhitek

VISSZHANG - LI. évfolyam 32. szám, 2007. augusztus 10.

Néhány hónapja az ÉS-ben publikáltam egy olvasói levelet ([Az ingyenpénzek átka](#), 2007/13.), amelyben megkérdőjeleztem azt, hogy vajon jól költik-e el a magyar innovációs adóval összeszedett pályázati "ingyenpénzeket". Javasoltam, hogy töröljék el ezt az igazságtalan adót, amely a legvédtelenebb közép vállalatokat nyomorítja meg legjobban. Levelemre az NKTH (Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal) azt nyilatkozta, hogy a pályázati pénzeket szigorú szakmai követelmények szerint ítélik oda és számoltatják el. Ezt maga Kóka János miniszter is megerősítette, miután leveletem feltette a rágalomszámlálójára! Ezek után ugyancsak meglepődtem azon, hogy a nemrég "kiszivárogtatott" liberális adóreform-javaslat egyik célkitűzése nem más, mint az innovációs adó eltörlése. A pályázható ingyenpénzeket is jelentősen csökkentették, és az NKTH saját működéséről egy kritikus dokumentumot tett közzé - az Arnold Busch-jelentést. Ebből azt tudjuk meg, hogy a vizsgált projektek céljai tisztázatlanok, vezetésük szakszerűtlen, felügyeletük gyakorlatilag nem létezik, és működésük is rosszabb, mint bárhol másutt a világon. (Az NKTH-t dicséri, hogy az angol nyelvű dokumentum weblapjukon olvasható.) Talán nem is olyan haszontalan olvasói levelet írni az ÉS-be, néha oda is figyelnek az értelmes javaslatokra.

Most azonban azt olvasom, hogy a Gazdasági Minisztérium Tudomány Technológia és Innováció (TTI) stratégiája ismét növelni akarja az innovációs pénzeket, és médiaoffenzívát indított, amely szerint "egy innováció annyit ér, amennyit tudnak róla az emberek" - nem pedig annyit, amennyi hasznot hoz az adófizetőknek.

A kormány innovációs elképzelései tévhiteken alapszanak. Például azon, hogy azért nem fejlődik az ország, mert a kutatási és fejlesztési (K+F) pénzek GDP-hez viszonyított aránya alacsony, jelenleg 0,88 százalék. Ilyenkor a fejlett gazdasággal, jól képzett munkaerővel rendelkező, kevésbé korrump Dániát vagy Finnországot hozzák fel példának, ahol az arány magasabb. Nem említik azt, hogy Szlovákia, Lettország vagy Lengyelország arányosan kevesebbet költ kutatásra, mint mi, mégis gyorsabban fejlődik.

Nem keveset, hanem túl sokat - irdatlan összeget -, majdnem százmilliárd forint adófizetői pénzt költöttek K+F pályázatokra az elmúlt három évben. A pénzügyi logikát nélkülöző osztogatásból aztán jutott a multiknak (pl. Audi), ami azért is fura, mert ők amúgy is leírhatják kutatási költségeiket. Nem nyilvánosak azok az értékelések sem, amelyek alapján ingyenmilliárdokat kaptak magántulajdonban levő külföldi cégek (N-Gene, Genetic Immunity, Omninvest). Ráadásul a kutatási pénzek kifizetése annyira kusza, hogy még az Arnold Busch-jelentés sem tudta megállapítani, pontosan mennyit fizettek ki és mire. Nem tudni azt sem, hány forint hasznot hoznak ezek a kutatások a magyar adófizetőknek. Nincsenek hitelesített költség-haszon (Cost-Benefit Analysis) vagy kockázati (Risk Analysis) elemzések, pedig ez minimális követelmény lenne, hiszen a pénzeket végül is a túlélésükért küzdő magyar közép vállalatok izzadják ki.

Az amerikai Securities and Exchange Commission (SEC) dokumentumai szerint a magyar ComGenex tulajdonosai - milliárdos vissza nem térítendő kutatási pénzek megnyerése után - egyszerűen eladták a céget 11 millió dollár készpénzért az amerikai AMRI-nak. A Cyclolab ugyancsak eladta magát a floridai CTD Holdingsnak 1,65 millió dollár készpénzért és 25 millió CTD-részvényért, de amikor a CTD nem tudta összeszedni a készpénzt, az üzlet befuccsolt. A magyar támogatást élvező Analogic Kft. ikercéget hozott létre Kaliforniában, Eutecus néven, amelyik amerikai pénzből kutat az USA hadserege részére. Még büszke is lehetnék arra, hogy a magyar adófizetők pénze Amerikában hasznosul, de nem hiszem, hogy ez lett volna az innovációs adó megalkotóinak szándéka.

Az is népszerű tévhit, hogy a K+F ingyenpénzek rendszere az USA-ban jól bevált. (Az Irinyi János-programot az amerikai SBIR-programról [Small Business Innovation Research] mintázták.) Az SBIR egy sokat vitatott, ideiglenes program, amelyről hamarosan újra szavaznak a törvényhozók; kétmilliárd dollár, az összes amerikai K+F pénz körülbelül fél százaléka. A pénz főleg olyan honvédelmi pályázatokra megy el, amelyekről az amerikai számvevőszék megállapította, hogy semmilyen használható eredményt nem produkálnak.

Magyarországon a fő probléma az, hogy az adók megfojtják az újdonságokat hasznosítani próbáló vállalatokat, és egyre kevesebb a találmány is. Az Innovációs Nagydíj ötvenhét pályázatából csupán öt alapult új tudományos eredményeken. Pakucs János, a Magyar Innovációs Szövetség leköszönő elnöke már nem is az innovációkat hiányolta, hanem az "erkölcsformálást" sürgette, meg azt, hogy "hiteles embereknek" kellene lehetőséget adni. Mindezek ellenére eddig még senkit nem vontak felelősségre K+F-pénzekkel kapcsolatos rendellenességeikért. Az USA-ban éppen az SBIR-program egyik "pénzosztója", Robert L. Neal kapott 24 év (!) börtönt rossz sáfárkodásáért. Érthetetlen az is, hogy a magyar kormány soha nem kötelezte a pénzek visszafizetésére azokat, akik milliárdokért eladták közpénzből összehozott kutatócégeiket. Jogi úton talán ez még ma is lehetséges lenne.

Az "erkölcsformálást" az innovációs adó és az ingyenpénzek együttes megszüntetése segítené elő leghatékonyabban, amelynek költségvetési vonzata neutrális! A K+F-pénzek GDP-aránya ugyan 0,6 százalékra csökkenne (körülbelül Szlovákia szintjére), de az adó eltörlése a középvállalatok működését segítené. Néhány év múlva, a vállalatok erősödésével, a kutatási beruházások "maguktól" is emelkedésnek indulnának. Így történt ez Csehországban is, ahol a GDP-hez viszonyított arány ma már jóval egy százalék fölött van, és a kutatási pénzek többségét is magáncégek fizetik. Tanulhatnánk példájukból!

Lázár György

San Francisco

A magyar cégek amerikai pénzügyeiről a <http://sec.gov> weblapon, a hadiipari kutatásokról a www.fedspending.org lapon olvashatunk. (Hivatalos amerikai kormányadatok.) Az SBIR-programmal kapcsolatos információk <http://www.zyn.com/sbir/insider/> és a <http://www.whitehouse.gov/omb/budget/fy2005/defense.html> lapokon olvashatóak.